

Ezech. II.
19.

Cur non
omnes do-
cet Pater,
ut veniant
ad Chris-
tum.
Rom. 9. 18.

Ibid. 19.

Ibid. 20.

Omnes do-
ceri ut ve-
niant quo
sensu rectè
dicatur.
Joan. 6. 45.

Simile. V.
lib. I. de
peccatorum
meritis. c.
28.

tur, ut cordis duritia primitus auferatur. Quando ergo Pater intus auditur & docet, ut veniatur ad Filium, aufert cor lapideum, & dat cor carneum, sicut Propheta prædicante promisit. Sic quippe facit filios promissionis, & vasa misericordiæ quæ præparavit in gloriam.

14. Cur ergo non omnes docet, ut veniant ad Christum; nisi quia omnes quos docet, misericordia docet; quos autem non docet, iudicio non docet? Quoniam *cujus vult miseretur, & quem vult obdurat*: sed miseretur, bona tribuens; obdurat, digna retribuens. Aut si & ista, ut quidam distinguere maluerunt, verba sunt ejus cui Apostolus ait: *Dicis itaque mihi; ut ipse dixisse accipiatur: Ergo cuius vult miseretur, & quem vult obdurat; & quæ sequuntur, id est: Quid adhuc conqueritur? Nam voluntati ejus quis resistit?* Numquid responsum est ab Apostolo: O homo, falsum est quod dixisti? ^a Non: sed responsum est: *O homo, tu quis es qui respondeas Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit: Quare sic me fecisti? An non habet potestatem figulus luti ex eadem massa; & sequentia, quæ optimè nostis. Et tamen secundum quemdam modum, omnes Pater docet venire ad suum Filium. Non enim frustrà scriptum est in Prophetis: Et erunt omnes docibiles Dei. Quod testimonium cum præmisisset, tunc subdidit: Omnis qui audivit à Patre & didicit, venit ad me. Sicut ergo integrè loquimur, cum de aliquo litterarum magistro, qui in civitate solus est, dicimus: Omnes iste hîc litteras do-*

^a Omnes MSS. omittunt, *Non.*

docet; non quia omnes discunt, sed quia nemo nisi ab illo discit, quicumque ibi litteras discit: ita rectè dicimus: Omnes Deus docet venire ad Christum; non quia omnes veniunt, sed quia nemo aliter venit. Cur autem non omnes doceat, aperuit Apostolus, quantum aperiendum judicavit: quia *volens ostendere iram, & demonstrare potentiam suam, adtulit in multa patientia vasa iræ quæ perfecta sunt in perditionem, & ut notas faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam.* Hinc est quòd *verbum crucis pereuntibus stultitia est; his autem qui salvati sunt, virtus Dei est.* Hos omnes docet venire ad Christum Deus; hos ^a enim omnes vult salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire. Nam si & illos quibus stultitia est verbum crucis, ut ad Christum venirent, docere voluisset, proculdubio venirent & ipsi. Non enim fallit aut fallitur qui ait: *Omnis qui audivit à Patre & didicit, venit ad me.* Absit ergo ut quisquam non veniat, qui à Patre audivit & didicit.

15. *Quare, inquit, non omnes docet?* Si dixerimus, quia nolunt discere quos non docet; respondebitur nobis: Et ubi est quod ei dicitur: *Deus tu convertens vivificabis nos?* Aut si non facit volentes ex nolentibus Deus, ut quid orat Ecclesià secundum præceptum Domini pro persecutoribus suis? Nam sic etiam voluit intelligi sanctus Cyprianus quod dicimus: *Fiat voluntas tua sicut in celo & in terra*: hoc est, sicut in eis qui jam crediderunt, & tamquam cælum sunt; ita &

^a Hic addimus enim: quia MSS. omnes id habent.

Rom. 9. 22.

I. Cor. I. 18.

I. Tim. 2. 4.

Psal. 84. 7.

Matth. 5.

44.

Cyprian.

de Orat.

Domini.

Matth. 6.

10.

& in eis qui non credunt, & ob hoc adhuc terra sunt. Quid ergo oramus pro nolentibus credere, nisi ut Deus in illis operetur & velle? De judæis certè Apostolus ait: *Phil. 2. 13.* *Rom. 10. 1.* *FRATRES, bona voluntas quidem cordis mei, & deprecatio ad Deum pro illis a fit in salutem.* Orat pro non credentibus, quid, nisi ut credant? Non enim aliter consequuntur salutem. Si ergo fides orantium Dei prævenit gratiam; numquid eorum fides, pro quibus oratur ut credant, Dei prævenit gratiam? Quandoquidem hoc pro eis oratur, ut non credentibus, id est, fidei non habentibus, fides ipsa donetur. Cùm igitur Evangelium prædicatur, quidam credunt, quidam non credunt: sed qui credunt prædicatore forinsecus insonante, intus à Patre audiunt atque discunt; qui autem non credunt, foris audiunt, intus non audiunt neque discunt: hoc est, illis datur ut credant, illis non datur. Quia nemo, inquit, venit ad me, nisi Pater qui misit me, traxerit eum. Quod apertius postea dicitur. Nam post aliquantum cùm de carne sua manducanda & bibendo sanguine suo loqueretur, & dicerent quidam etiam discipulorum ejus: *Durus est hic sermo, quis potest eum audire? Sciens Jesus apud semetipsum, quia murmurarent de hoc discipuli ejus, dixit eis: Hoc vos scandalizat? Et paulò post: Verba, inquit, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt: sed sunt quidam ex vobis qui non credunt.* Et mox Evangelista: *Sciebat enim, inquit, ab initio Jesus qui essent credentes, & quis traditurus esset eum, & dicebat: Propterea dixi*

^a Omnes propè MSS. omittunt, fit.

xi vobis, quia nemo potest venire ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo. Ergo trahi à Patre ad Christum, & audire ac discere à Patre ut veniat ad Christum, nihil aliud est, quàm donum accipere à Patre, quo credat in Christum. Neque enim audientes Evangelium à non audientibus, sed credentes à non credentibus discernebat qui dicebat: *Nemo venit ad me, nisi fuerit ei datum à Patre meo.*

16. Fides igitur, & inchoata, & perfecta, donum Dei est: & hoc donum quibusdam dari, quibusdam non dari, omnino non dubitet, qui non vult manifestissimis sacris litteris repugnare. Cur autem non omnibus detur, fidelem movere non debet, qui credit ex uno omnes isse in condemnationem, sine dubitatione justissimam: ita ut nulla Dei esset justa reprehensio, etiam si nullus inde liberaretur. Unde constat magnam esse gratiam, quòd plurimi liberantur, & quid sibi deberetur, in eis qui non liberantur agnoscunt: ut qui gloriatur, non in suis meritis, quæ paria videt esse damnatis, sed in Domino gloriatur. Cur autem istum potius quàm illum liberet, inscrutabilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus. Melius enim & hinc audimus aut dicimus: *O homo, tu quis es qui respondeas Deo?* quàm dicere audeamus, quasi noverimus, quod occultum esse voluit, qui tamen aliquid injustum velle non potuit.

17. ILLUD autem quod in opusculo * meo quodam contra Porphyrium sub titulo: De tempore christianæ religionis, me dixisse, recolitis, ita dixi, ut hanc diligentiorum & operosiorum disputationem de gratia præterierem,

Trahi, audire, & discere à Patre.

Hic apud Am & Er. incipit Caput IX.

Fidei donum cur non omnibus detur.

Rom. 11. 33.

Rom. 9. 20.

* CAPUT IX.
* Epist. 102. inter Augustianas, quæst. 2. n. 14.

rem, non sanè omiſſa ſignificatione, quòd eam loco illo explicare noluiſſem, quæ poſſet aliàs vel ^a ab aliis explicari. Nam ita locutus ſum inter cetera, reſpondens propoſitæ quæſtioni: Cur Chriſtus poſt tam longa tempora venerit. "Proinde, inquam, cum "Chriſto non obſcijant, quòd ejus doctri-
 "nam non omnes ſequuntur (ſentiunt enim
 " & ipſi, nequaquam hoc rectè obſcij poſſe,
 " vel ſapientiæ philoſophorum, vel etiam nu-
 " mini deorum ſuorum) quid reſpondebunt,
 " ſi excepta illa altitudine ſapientiæ & ſcien-
 " tiæ Dei, ubi fortassis aliud divinum conſi-
 " lium longè ſecretius latet, ſine præjudicio
 " etiam aliarum fortè cauſarum, quæ à pru-
 " dentibus veſtigare queunt, hoc ſolum eis
 " brevitatis gratia in hujus quæſtionis diſputa-
 " tione dicamus, tunc voluiſſe hominibus ap-
 " parere Chriſtum, & apud eos prædicari doc-
 " trinam ſuam, quando ſciebat & ubi ſciebat
 " eſſe qui in eum fuerant credituri? His enim
 " temporibus & his locis quibus Evangelium
 " ejus non eſt prædicatum, tales omnes in
 " ejus prædicatione futuros eſſe præſciebat,
 " quales, non quidem omnes, ſed tamen
 " multi in ejus corporali præſentia fuerunt,
 " qui in eum nec ſuſcitatis ab eo mortuis,
 " credere voluerunt; quales etiam nunc mul-
 " tos videmus, cum tanta manifeſtatione de
 " illo compleantur præconia Prophetarum, nol-
 " le adhuc credere, & malle humana aſtu-
 " tia reſistere, quàm tam claræ atque pers-
 " picuæ, tamque ſublîmi & ſublîmîter diffi-
 " matae divi-næ cedere auctoritati, quamdiu
 " parvus & infirmus eſt intellectus hominis
 " di-

^a Sex MSS. qua poſſet aliàs vel aliis explicari.

"divinæ ^a accedere veritati. Quid ergo mi-
 "rum, ſi tam infidelibus ^b plenum orbem ter-
 "rarum Chriſtus prioribus ſæculis noverat, ^b
 " ut eis apparere vel prædicari meritò nollet,
 " quos nec verbis, nec miraculis ſuis credi-
 " turos eſſe præſciebat? Neque enim incredi-
 " bile eſt, tales fuiſſe tunc omnes, quales ab
 " ejus adventu uſque ad hoc tempus tam
 " multos fuiſſe atque eſſe miramur. Et ta-
 " men ab initio generis humani, aliàs occul-
 " tiùs, aliàs evidentiùs, ſicut congruere tem-
 " poribus divinitus viſum eſt, nec prophetari
 " deſtitit, nec qui in eum crederent deſuerunt:
 " & ab Adam uſque ad Moysen, & in ipſo
 " populo Iſraël, quæ ſpeciali quodam mys-
 " terio gens prophetica fuit; & in aliis gen-
 " tibus antequàm veniſſet in carne. Cùm
 " enim nonnulli commemorantur in ſanctis
 " hebraicis libris, jam ex tempore Abrahamæ,
 " nec de ſtirpe carnis ejus, nec ex populo
 " Iſraël, nec ex adventitia ſocietate in popu-
 " lo Iſraël, qui tamen hujus ſacramenti par-
 " ticipes fuerunt; cur non credamus etiam in
 " ceteris hac atque illac gentibus ^c aliàs alios ^c
 " fuiſſe, quàmvis eos commemoratos in eis-
 " dem auctoritatibus non legamus? Ita ſalus
 " religionis hujus, per quam ſolam veram sa-
 " lus vera veraciterque promittitur, nulli um-
 " quam deſuit qui dignus fuit; & cui deſuit,
 " dignus non fuit. Et ab exordio propagatio-
 " nis
 TOM. IV. CC

^a Am. & Er. divina accedere veritati non poterit. Lov. divina debet accedere veritati. At MSS. Vaticani & Gallici nec debet habent, nec non poterit. Præferendū videtur ipſi etiam editioni Lov. quam in 2. tomo ſecuti ſumus.

^b Tres MSS. pleno orbe terrarum Chriſtus prioribus ſæculis non venerat.

^c Sic MSS. At editi, alios atque alios fuiſſe.

„nis humanæ usque in finem, quibusdam ad
 „præmium, quibusdam ad iudicium prædica-
 „tur. Ac per hoc & quibus omnino annun-
 „tiata non est, non credituri præsciebantur;
 „& quibus non credituris tamen annuntiata
 „est, in illorum exemplum demonstrantur:
 „quibus autem credituris annuntiatur, hi regno
 „cælorum & sanctorum Angelorum societati
 „præparantur.”

18. Cernitisne, me sine præiudicio laten-
 tis consilii Dei aliarumque caussarum, hoc de
 præscientia Christi dicere voluisse, quod con-
 vincendæ paganorum infidelitati, qui hanc ob-
 jecerant quæstionem, sufficere videretur? Quid
 enim est verius, quàm præscisse Christum,
 qui, & quando, & quibus locis in eum fue-
 rant credituri? Sed utrum prædicato sibi Chris-
 to à se ipsis habituri essent fidem, an Deo
 donante sumturi, id est, utrum tantummodo
 eos præscierit, an etiam prædestinaverit Deus,
 quærere atque disserere tunc necessarium non
 putavi. Proinde quod dixi: *Tunc voluisse*
hominibus apparere Christum, & apud eos
prædicari doctrinam suam, quando sciebat
& ubi sciebat esse qui in eum fuerant cre-
dituri; potest etiam sic dici: Tunc voluisse
 hominibus apparere Christum, & apud eos
 prædicari doctrinam suam, quando sciebat, &
 ubi sciebat esse, qui electi fuerant in ipso

Eph. 1. 4.

ante mundi constitutionem. Sed quoniam si
 ita diceretur, lectorem faceret intentum ad
 ea requirenda, quæ nunc ex admonitione pe-
 lagiani erroris necesse est copiosius & labo-
 riosius disputari; visum mihi est, quod tunc
 satis erat, breviter esse dicendum, excepta,
 ut dixi, altitudine sapientiæ & scientiæ Dei, &
 sine præiudicio aliarum caussarum de quibus
 non

non tunc, sed ^a aliàs opportunius disputandum
 putavi.

19. ITEM quod dixi: *Salutem religio-*
nis hujus nulli unquam defuisse qui dignus
fuit, & dignum non fuisse cui defuit; si
 discutiatur & quæratur, unde quisque sit dig-
 nus, non desunt qui dicant, voluntate hu-
 mana: nos autem dicimus, gratia vel præ-
 destinatione divina. Inter gratiam porrò & præ-
 destinationem hoc tantum interest, quòd præ-
 destinatio est gratiæ preparatio, gratia verò
 jam ipsa donatio. Quod itaque ait Aposto-
 lus: *Non ex operibus, ne fortè quis extol-*
latur, ipsius enim sumus figmentum, creati
in Christo Jesu in operibus bonis; gratia
 est: quòd autem sequitur, *quæ præparavit*
Deus, ut in illis ambulemus; prædestina-
 tio est, quæ sine præscientia non potest es-
 se: potest autem esse sine prædestinatione
 præscientia. Prædestinatione quippe Deus ea
 præscivit, quæ fuerat ipse facturus: unde dic-
 tum est: *Fecit quæ futura sunt*. Præscire
 autem potens est etiam quæ ipse non facit;
 sicut quæcumque peccata: quia etsi sunt quæ-
 dam, quæ ita peccata sunt, ut poenæ sint
 etiam peccatorum, unde dictum est: *Tra-*
didit illos Deus in reprobam mentem, ut
faciant quæ non conveniunt; non ibi pec-
 catum Dei est, sed iudicium. Quocirca
 prædestinatio Dei quæ in bono est, gratiæ
 est, ut dixi, preparatio: gratia verò est ip-
 sius prædestinationis effectus. Quando ergo
 promisit Deus Abrahæ in semine ejus fidem
 gentium, dicens: *Patrem multarum gentium*
posui te; unde dicit Apostolus: *Ideo ex fi-*
de,

CAPUT X.

Prædesti-
 natio &
 gratia quo
 differant.

Eph. 2. 9.

Præscien-
 tia sine
 prædesti-
 natione,
 non sine
 præscien-
 tia prædes-
 tinatio.

Isai. 45.
sec. LXX.

Rom. 1. 28.

Gen. 17. 5.

Rom. 4. 16.

CC 2

de,

^a Hic nostri, omnes MSS. omittunt, *aliar.*

de, ut secundum gratiam firma sit promissio omni semini; non de nostræ voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promissit. Promisit enim quod ipse facturus fuerat, non quod homines. Quia etsi faciunt homines bona quæ pertinent ad colendum Deum; ipse facit ut illi faciant quæ præcepit, non illi faciunt ut ipse faciat quod promissit: alioquin ut Dei promissa compleantur, non in Dei, sed in hominum est potestate, & quod à Domino promissum est, ab ipsis redditur Abrahamæ. Non autem sic credidit Abraham; sed *credidit dans gloriam Deo, quoniam que promissit, potens est & facere*: non ait, prædicere; non ait, præscire; nam & aliena facta potest prædicere atque præscire: sed ait, *potens est & facere*; ac per hoc facta, non aliena, sed sua.

Ibid. 20.

20. An fortè opera bona gentium Deus promissit Abrahamæ in semine ipsius, ut hoc promitteret quod ipse facit; non autem promissit fidem gentium, quam sibi homines faciunt; sed ut promitteret quod ipse facit, illam præscivit homines esse facturos? Non quidem loquitur sic Apostolus: filios quippe promissit Deus Abrahamæ, qui fidei ejus vestigia sectarentur: quod apertissimè dicit. Sed si opera gentium promissit, non fidem; profectò quoniam non sunt bona opera nisi ex fide (*Justus enim ex fide vivit*; Et *Omne quod non est ex fide, peccatum est*; Et *Sine fide impossibile est placere* ^a) nihilominus ut impleat quod promissit Deus, in hominum est potestate. Nisi enim homo faciat quod Deo non

Habac. 2.4.

Rom. 14.

23.

Hebr. II. 6.

3

^a Editi, *placere Deo*. Abest Deo à MSS. & à græco textu Apostoli, & passim omittitur ab Augustino.

non donante ad hominem pertinet, non faciet ipse quod donet: hoc est, nisi habeat homo fidem ex semetipso, non implet Deus quod promissit, ut opera justitiæ dentur ex Deo. Ac per hoc, ut promissa sua Deus possit implere, non est in Dei, sed in hominis potestate. Quod si veritas & pietas nos credere vetat; credamus cum Abraham, quoniam quæ promissit, potens est & facere. Promissit autem filios Abrahamæ; quod esse non possunt, si non habeant fidem: ergo ipse donat & fidem.

Rom. 4. 21.

21. SANE cum Apostolus dicat: *Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio*; miror homines infirmitati suæ se malle committere, quam firmitati promissionis Dei. *Sed incerta est mihi, inquis, de me ipso voluntas Dei*. Quid ergo, tuane tibi voluntas de te ipso certa est, nec times: *Qui videtur stare, videat ne cadat*? Cum igitur utraque incerta sit, cur non homini infirmiori quàm infirmiori fidem suam, spem, caritatemque committit?

CAPUT XI.
Ibid. 16.Firmitas
promissionis
Dei.I. Cor. 10.
12.

22. *Sed cum dicitur, inquit, si credideris, salvus eris; unum horum exigitur, alterum offertur. Quod exigitur, in hominis; quod offertur, in Dei est potestate*. Cur non utrumque in Dei, ^a & quod jubet, & quod offert? Rogatur enim ut det quod jubet: rogant credentes, ut sibi augeatur fides: rogant pro non credentibus, ut eis donetur fides: & in suis igitur incrementis, & in suis initiis Dei donum est fides. Sic autem dicitur: *Si credideris, salvus eris*; quemadmodum

Suprà in
epist. Hi-
larii, n. 2.
Rom. 10. 9.

cc 3

di-

^a Ita MSS. At Lov. in Dei est, & quod jubetur, & quod offertur?

Rom. 8. 13. dicitur: *Si Spiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.* Nam & hęc ex his duobus unum exigitur, alterum offertur. *Si spiritu,* inquit, *facta carnis mortificaveritis, vivetis.*

Ut ergo spiritu facta carnis mortificemus, exigitur: ut autem vivamus, offertur. Num igitur placet, ut facta carnis mortificare non donum Dei esse dicamus; neque id donum Dei esse fateamur, quoniam exigi audimus à nobis pręmio vitę, si hoc fecerimus, oblato? Absit, ut hoc placeat participibus & defensoribus gratię. Pelagianorum est error iste

Ibid. 14.

damnabilis: quorum mox Apostolus ora obstruxit, adjungens: *Quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei;* ne facta mortificare nos carnis, non per Dei, sed per nostrum spiritum crederemus. De quo Dei Spiritu etiam ibi loquebatur, ubi ait: *Omnia autem hæc operatur unus atque idem Spiritus, dividens propria unicuique prout vult.*

I. Cor. 12. 11.

Inter quę omnia, sicut scitis, nominavit & fidem. Sicut ergo quęvis donum Dei sit, facta carnis mortificare, exigitur tamen à nobis proposito pręmio vitę: ita donum Dei est & fides, quęvis & ipsa cùm dicitur: *Si credideris, salvus eris;* proposito pręmio salutis exigatur à nobis. Ideo enim hæc & nobis præcipiuntur, & dona Dei esse monstrantur, ut intelligatur quod & nos ea facimus, & Deus facit ut illa faciamus, sicut per prophetam Ezechielem apertissimè dicit. Quid enim apertius, quàm ubi dicit: *Ego faciam ut faciatis?* Locum ipsum Scripturę^a attendite: & videbitis illa Deum promittere facturum se ut faciant, quę jubet ut fiant. Non

Ezech. 36. 27.

sa-

^a Hęc in editis additur, *fratres carissimi* Abest à MSS,

sanè ibi tacet merita eorum, sed mala, quibus se ostendit reddere pro malis bona, hoc ipso quo eos facit habere deinceps opera bona, cùm ipse facit ut faciant divina mandata.

23. SED omnis hæc ratio, qua defendimus gratiam Dei per Jesum Christum Dominum nostrum, verè esse gratiam, id est, non secundum merita nostra dari, quęvis evidentissimè divinorum eloquiorum testimoniis asseratur; tamen apud eos, qui nisi aliquid sibi assignent, quod priores dent ut retribuatur eis, ab omni studio pietatis reprimi se putant, ^a laborat aliquantum in ætate majorum jam utentium voluntatis arbitrio: sed ubi venit ad parvulos, & ad ipsum Mediatorem Dei & hominum, hominem Christum Jesum, omnis deficit præcedentium gratiam Dei humanorum assertio meritorum: quia nec illi ullis bonis præcedentibus meritis discernuntur à ceteris, ut pertineant ad liberatorem hominum; nec ille ullis humanis præcedentibus meritis, cùm & ipse sit homo, liberator factus est hominum.

24. Quis enim audiat, quod dicuntur * * *Suprà in epist. Prospenti n. 5.* parvuli pro suis futuris meritis in ipsa infanti ætate baptizati exire de hac vita; & ideo alii non baptizati in eadem ætate mori, quia & ipsorum præcisa sunt merita futura, sed mala; non eorum vitam bonam vel malam Deo remunerante vel damnante, ^b sed nullam? cc 4 lam? b

^a Editi, *laboratur aliquando.* At MSS. *laborat aliquantum,* sive *aliquantò.* Refertur *laborat* ad superiora verba: *Sed omnis hæc ratio.*

^b Editi, *vel damnante?* Tum inde sententiam sequentem inchoant hoc modo: *Sed nullum Apostolus quidem limitem fixit.* Emendantur ex MSS. fide, quorum lectionem probant manifestè Lovanienses in annotationibus, ubi mo-

CAP. XII.
Gratię ac
prædesti-
nationis
exempla
præclara
in parvulis,
& in Chris-
to.
Rom. II. 35.

I. Tim. 2. 5.

Neminem
judicari se-
cundum ea
quę, si
diutius vi-
xisset, fac-
turus fue-
rat.

lam? Apostolus quidem limitem fixit, quem transgredi non debeat hominis, ut mitius loquar, incauta suspicio. Ait enim: *Omnes adtabimus ante tribunal Christi, ut referat unusquisque secundum ea quæ per corpus gessit, sive bonum, sive malum: gessit, inquit; non adjunxit, vel gesturus fuit. Sed unde hoc talibus viris in mentem venerit nescio, ut futura quæ non sunt futura, puniantur aut honorentur merita parvulorum. Cur autem dictum est, secundum ea quæ per corpus gessit hominem judicandum, cum gerantur multa solo animo, non per corpus, nec per ullum corporis membrum; & plerumque tam magna, ut talibus cogitationibus poena justissima debeatur: sicuti est, ut alia taceam, quod *Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus?* Quid est ergo, secundum ea quæ per corpus gessit; nisi secundum ea quæ gessit eo tempore quo in corpore fuit, ut per corpus intelligamus per corporis tempus? Post corpus autem nemo erit in corpore, nisi resurrectione novissima; non ad ulla merita comparanda, sed ad recipienda pro bonis meritis præmia, pro malis luenda supplicia. Hoc autem medio tempore inter depositionem & receptionem corporis, secundum ea quæ gesserunt per corporis tempus, sive cruciantur animæ, sive requiescunt. Ad quod tempus corporis pertinet etiam quod pelagiani negant, sed Christi Ecclesia confitetur, originale peccatum: quo sive soluto per Dei gratiam, sive per Dei judicium non soluto, cum moriuntur infantes, aut merito regenerationis trans-*

monent, nullam illis appellari vitam infantum, quæ futura somniatur, si supervixissent

transeunt ex malis ad bona, aut merito originis transeunt ex malis ad mala. Hoc catholica fides novit: in hoc etiam nonnulli hæretici sine ulla contradictione consentiunt. Judicari autem quemquam, non secundum merita quæ habuit quamdiu fuit in corpore, sed secundum merita quæ fuerat habiturus si diutius vixisset in corpore, unde opinari poterint homines, quorum ingenia non esse contentibilia vestræ indicant litteræ, mirans & stupens reperire non possum: nec credere auderem, nisi vobis non credere non auderem. Sed spero adfuturum Deum, ut commoniti citò videant, ea quæ dicuntur futura fuisse peccata, si per Dei judicium in non baptizatis possunt jure puniri, etiam per Dei gratiam baptizatis posse dimitti. Quicumque enim dicit, puniri tantum posse Deo judicante futura peccata, dimitti autem Deo miserante non posse, cogitare debet quantam Deo faciat gratiæque ejus injuriam: quasi futurum peccatum prænosci possit, nec possit ignosci. Quod si absurdum est: magis ergo futuris, si diu viverent, peccatoribus, cum in parva ætate moriuntur, lavacro quo peccata diluuntur, debuit subveniri.

25. QUOD si forsitan dicunt, poenitentibus peccata dimitti; & ideo istos non baptizari in parvula ætate morientes, quia præsciti sunt poenitentiam si viverent non acturi; eos autem qui baptizantur, & parvuli de corporibus exeunt, Deum præscisse acturos poenitentiam fuisse, si viverent: attendant & videant, si ita est, non jam in parvulis sine baptismate morientibus peccata originalia vindicari, sed sua cujusque futura, si viveret: itemque baptizatis non originalia dilui, sed sua fu-

futura, si viverent; quoniam non^a possent nisi in maiore aetate peccare: sed alios acturos poenitentiam, alios non acturos fuisse, praevios; ideo alios baptizatos, alios sine baptismo exisse de hac vita. Hoc si auderent pelagiani, non jam laborarent, negando originale peccatum, quaerere parvulis extra regnum Dei nescio cuius suae felicitatis locum: maxime quando convincuntur non eos habere posse vitam aeternam, quia non manducaverunt carnem nec biberunt sanguinem Christi; & quia in eis, qui nullum habent omnino peccatum, falsus est baptismus qui in remissionem traditur peccatorum. Dicerent enim prorsus nullum esse originale peccatum, sed pro suis futuris, si viverent, meritis vel baptizari vel non baptizari eos qui de corpore solvuntur infantes; & pro suis futuris meritis eos vel accipere vel non accipere corpus & sanguinem Christi, sine quo vitam prorsus habere non possunt: & in veram remissionem peccatorum baptizari, quamvis nullum ex Adam traherent; quoniam remittuntur eis peccata, de quibus illos Deus poenitentiam praescivit acturos. Ita facillime agerent atque obtinerent causam suam, qua negant esse originale peccatum; & gratiam Dei non dari nisi secundum merita nostra contendunt. Sed quia hominum futura, quae non sunt futura, proculdubio nulla sunt merita, & hoc videre facillimum est: ideo nec pelagiani hoc dicere poterunt; & multo magis nec isti dicere debuerunt. Dici enim non potest, quam moles-

^a MSS. quoniam non posset nisi in maiore aetate peccari. Et infra loco, fuisse praevios; habent, fortasse praevios. Non omnia hic satis cohaerent: quia forte verba nonnulla e margine irreperunt in textum.

Joan. 6. 54.

III 40

te feram, quod viderunt pelagiani esse falsissimum & absurdissimum, hoc non vidisse istos, qui nobiscum errorem illorum haereticorum catholica auctoritate condemnant.

26. SCRIPSIT librum de Mortalitate Cyprianus, multis ac penè omnibus qui Ecclesiasticas litteras amant, laudabiliter notum: in quo propterea dicit non solum non esse fidelibus inutilem mortem, verum etiam utilem reperiri; quoniam peccandi periculis hominem subtrahit, & in non peccandi securitate constituit. Sed quid prodest, si etiam futura, quae commissa non sunt, peccata puniuntur? ^a Agit tamen ille copiosissime atque optime, peccandi pericula nec deesse in ista vita, nec superesse post illam. Ubi & illud testimonium ponit de libro Sapientiae: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.* Quod à me quoque positum, fratres istos ita respuisse dixistis, tamquam non de libro canonico adhibitum: quasi & excepta hujus libri adestatione res ipsa non clara sit, quam volumus hinc doceri. Quis enim audeat negare christianus, justum, si morte praecoepatus fuerit, in refrigerio futurum? Quilibet hoc dixerit, quis homo sanae fidei resistendum putabit? Item si dixerit, justum, si à sua justitia recesserit, in qua diu vixit, & in ea fuerit impietate defunctus, in qua, non dico unum annum, sed unum diem vixerit, in poenas iniquis debitas hinc iturum, nihil sibi sua praeterita justitia profutura: huic perspicuae veritati quis fidelium contradicet? Porro si quaeratur à nobis, utrum si tunc esset mortuus, quando erat justus, poenas esset inven-

CAPUT
XIV.

Sap. 4. II.

Ibid. 7.

Ezech. 18.
24.

^a Sic MSS. At editi, *Ait.*

venturus, an requiem; numquid requiem respondere dubitabimus? Hæc est tota causa cur dictum est, à quocumque sit dictum: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus.* Dictum est enim secundum pericula vitæ hujus, non secundum præscientiam Dei, qui hoc præscivit quod futurum erat, non quod futurum non erat: id est, quod ei mortem immaturam fuerat largiturus, ut tentationum subtraheretur incerto; non quod peccaturus esset, qui mansurus in tentatione non esset. De hac quippe vita legitur in libro Job: *Numquid non tentatio est vita humana super terram?* Sed quare aliis concedatur, ut ex hujus vitæ periculis dum justi sunt auferantur; alii verò justi donec à justitia cadant, in eisdem periculis vita productiore teneantur; quis cognovit sensum Domini? Et tamen hinc intelligi datur, etiam illis justis, qui bonos piosque mores usque ad senectutis maturitatem & diem vitæ hujus ultimum servant, non in suis meritis, sed in Domino esse gloriantur: quoniam qui vitæ brevitate rapuit justum, ne malitia mutaret intellectum ejus, ipse in quantacumque vitæ longitudine custodit justum, ne malitia mutet intellectum ejus. Cur autem hinc tenuerit casurum justum, quem priusquam caderet hinc posset auferre, justissima omninò, sed inscrutabilia sunt judicia ejus.

Lib. Sapientie canonice Scripturae auctoritatem in Ecclesia obtinet.

27. Quæ cum ita sint, non debuit repudiari sententia libri Sapientie, qui meruit in Ecclesia Christi de gradu lectorum Ecclesie Christi tam longa annositate recitari, & ab omnibus christianis, ab episcopis usque ad extremos laicos fideles, poenitentes, catechumenos, cum veneratione divinæ auctoritatis au-

audiri. Certè enim si de divinarum Scripturarum tractatoribus qui fuerunt ante nos, proferrem defensionem hujusce sententiæ, quam nunc solito diligentius atque copiosius contra novum pelagianorum defendere urgemur errorem; hoc est, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, & gratis dari cui datur; quia neque volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei; justo autem iudicio non dari cui non datur, quia non est iniquitas apud Deum: si hujus ergo sententiæ defensionem ex divinarum eloquiorum nos præcedentibus catholicis tractatoribus promerem; profectò hi fratres, pro quibus nunc agimus, adquiescerent: hoc enim significastis litteris vestris. Quid igitur opus est, ut eorum scrutemur opuseula, qui priusquam ista hæresis oriretur, non habuerunt necessitatem in hac difficili ad solvendum quaestione versari? Quod proculdubio facerent, si respondere talibus cogerentur. Unde factum est, ut de gratia Dei quid sentirent, breviter quibusdam scriptorum suorum locis & transeunter adtingerent: immorarentur verò in eis, quæ adversus inimicos Ecclesie disputabant, & in exhortationibus ad quasque virtutes, quibus Deo vivo & vero pro adipiscenda vita æterna & vera felicitate servitur. Frequentationibus autem orationum simpliciter apparebat Dei gratia quid valeret: non enim poscerentur de Deo quæ præcipit fieri, nisi ab illo donaretur ut fierent.

28. Sed qui sententiis tractatorum instrui volunt, oportet ut istum librum Sapientie, ubi legitur: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus;* omnibus tractatoribus anteponant: quoniam sibi eum anteposuerunt et-

Rom. 9.16.

Ibid. 14.

Sap. 4.11.

etiam temporibus proximi Apostolorum egregii tractatores, qui eum testem adhibentes, nihil se adhibere nisi divinum testimonium crediderunt. Et certè beatissimum Cyprianum disputasse constat, ut celerioris mortis beneficium commendaret, à peccatorum periculis eripi eos, qui hanc vitam finiunt in qua peccari potest. In eodem libro ait inter cetera: *Cur non cum Christo futurus, & de Domini pollicitatione securus, quòd ad Christum voceris, amplecteris? & quòd diabolo careas, gratularis?* Et aliò loco: *Pueri, inquit, periculum lubricæ ætatis evadunt.* Itemque aliò: *Quid non, inquit, properamus & currimus, ut patriam nostram videre, ut parentes salutare possimus? Magnus illic nos carorum numerus expectat parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa turba desiderat, jam de sua incolumitate securus, adhuc de nostra salute sollicitus.* His atque hujusmodi doctor ille sententiis in catholicæ fidei luce clarissima, satis apertèque testatur, usque ad hujus corporis depositionem peccandi pericula tentationesque metuendas; deinceps nulla talia quemquam esse passurum. Quod & si non testaretur, quando de hac re christianus qualiscumque dubitaret? Quomodo igitur homini lapsò, & in eodem lapsu istam vitam miserè finienti, atque in poenas eunti talibus debitas: quomodo, inquam, huic non plurimum summèque prodesset, si ex hoc tentationum loco priùsquàm laberetur, morte raperetur?

29. Ac per hoc, si absit nimis inconsiderata contentio, tota quæstio ista finita est de illo qui raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus. Nec ideo liber Sapientiæ, qui

Cyprianus
libro de
Mortalitate.

tanta numerositate annorum legi meruit in Ecclesia Christi, in quo & hoc legitur, pati debet injuriam, quoniam resistit eis qui pro meritis hominum falluntur, ut veniant contra Dei manifestissimam gratiam: quæ maximè apparet in parvulis; quorum cum alii baptizati, alii non baptizati vitæ hujus terminum sumunt, satis indicant misericordiam & judicium; misericordiam quidem gratuitam, judicium debitum. Si enim judicarentur homines pro meritis suæ vitæ, quæ non habuerunt morte præventi, sed habituri essent, si viverent; nihil prodesset ei qui raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus; nihil prodesset eis qui lapsi moriuntur, si antè morentur: quod nullus dicere christianus audebit. Quocirca non debent fratres nostri, qui nobiscum pro catholica fide perniciosam pelagianæ erroris impugnant, huic pelagianæ tantum favere opinioni, qua opinantur gratiam Dei secundum merita nostra dari; ut quod illi audere non possunt, sententiam veram planè & antiquitus christianam: *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum ejus*, destruere moliantur; & id adstruere, quod, non dico crediturum, sed somniaturum neminem putaremus: secundum ea scilicet judicari quemque mortuorum, quæ gesturus fuerat, si tempore proluxiore vixisset. Ita quippe claret invictum esse quod dicimus, gratiam Dei non secundum merita nostra dari, ut huic veritati contradicentes ingeniosi homines, hæc ab omnium auribus & cogitationibus abigenda dicere cogentur.

30. EST etiam præclarissimum * lumen prædestinationis & gratiæ, ipse Salvator, ipse Mediator Dei & hominum homo Christus

CAPUT
XV.
Prædesti-

Je-

nationis illustri-
 lustrissim-
 um
 exemplum
 Christus
 Jesus.
 *V. de Pec-
 cat. meritis
 & remiss.
 l. 2. c. 17. &
 de Dono
 persever. c.
 24.

Jesus: qui ut hoc esset, quibus tandem suis
 vel operum vel fidei præcedentibus meritis
 natura humana quæ in illo est comparavit?
 Respondeatur, quæso: Ille homo, ut à Verbo
 Patri coæterno in unitatem personæ assumtus,
 Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit?
 Quod ejus bonum quaecumque præcessit?
 Quid egit antè, quid credidit, quid petivit,
 ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveni-
 ret? Nonne faciente ac suscipiente Verbo,
 ipse homo, ex quo esse coepit, Filius Dei
 unicus esse coepit? Nonne Filium Dei uni-
 cum femina illa gratia plena concepit? Non-
 ne de Spiritu sancto & Virgine Maria Dei
 Filius unicus natus est, non carnis cupidine,
 sed a singulari Dei munere? Numquid me-
 tuendum fuit, ne accedente ætate homo ille
 libero peccaret arbitrio? Aut ideo in illo non
 libera voluntas erat, ac non tanto magis erat,
 quanto magis peccato servire non poterat?
 Nempe ista omnia singulariter admiranda, &
 alia si qua ejus propria verissimè dici possunt,
 singulariter in illo accepit humana, hoc est,
 nostra natura, nullis suis præcedentibus meri-
 tis. Respondeat hîc homo Deo, si audet, &
 dicat: Cur non & ego? Et si audierit: *O ho-
 mo, tu quis es qui respondeas Deo; nec
 sic cohibeat, sed augeat impudentiam, & di-
 cat: Quomodo audio: Tu quis es, ò homo?
 Cùm sim quod audio, id est, homo, quod
 est & ille de quo ago, cur non sim quod
 & ille? At enim gratia ille talis ac tantus est.
 Cur diversa est gratia, ubi natura communis
 est? Certè non est acceptio personarum apud
 Deum.*

a
 Libertas à
 peccato.

Rom. 9. 20.

Coloss. 3.
 25.

a Plerique MSS. sed sólo Dei munere.

Deum. Quis, non dico christianus, sed insanus
 hæc dicat?

31. Appareat itaque nobis in nostro ca-
 pite ipse fons gratiæ, unde secundum unius-
 cujusque mensuram se per cuncta ejus mem-
 bra diffundit. Ea gratia fit ab initio fidei suæ
 homo quicumque christianus, qua gratia ho-
 mo ille ab initio suo factus est Christus: de
 ipso Spiritu & hic renatus, de quo est ille
 natus: eodem Spiritu fit in nobis remissio
 peccatorum, quo Spiritu factum est ut nullum
 haberet ille peccatum. Hæc se Deus esse fac-
 turum profectò præscivit. Ipsa est igitur præ-
 destinatio sanctorum, quæ in Sancto sancto-
 rum maximè claruit: quam negare quis po-
 test rectè intelligentium eloquia veritatis? Nam
 & ipsum Dominum a gloriæ, in quantum ho-
 mo factus est Dei Filius, prædestinatum esse
 didicimus. Clamat Doctor gentium in capite
 Epistolarum suarum: *Paulus servus Jesu
 Christi, vocatus Apostolus, segregatus in
 Evangelium Dei, quod antè promiserat per
 Prophetas suos in Scripturis sanctis de Fi-
 lio suo, qui factus est ei ex semine David
 secundum carnem, qui prædestinatus est
 Filius Dei in virtute, secundum Spiritum
 sanctificationis ex resurrectione mortuorum.*
 Prædestinatus est ergo Jesus, ut qui futurus
 erat secundum carnem filius David, esset ta-
 men in virtute Filius Dei secundum Spiritum
 sanctificationis; quia natus est de Spiritu Sanc-
 to & virgine Maria. Ipsa est illa ineffabili-
 ter facta hominis à Deo Verbo susceptio
 singularis, ut filius Dei & filius hominis si-
 mul, filius hominis propter susceptum homi-
 nem,

a
 Dei Filius
 prædesti-
 natus.
 Rom. I. I.

TOM. IV.

DD

nem,

a Tres MSS. Dominum gratiæ.